

Vingaudas Baltrušaitis

**LIETUVOS LIAUDIES BUITIES MUZIEJAUS IR
„VERSMĖS“ LEIDYKLOS BENDRADARBIAVIMAS**

Lietuvos liaudies buties muziejaus ir „Versmės“ leidyklos bendradarbiavimas prasidėjo anksčiau nei prieš penkiolika metų, kai savo veiklą pradėjo „Versmės“ leidykla, leidžianti unikalias Lietuvos valsčiams skirtas monografijas. Tai nacionalinis, pilietinis projektas – šimtatomė lokaliųjų monografijų serija „Lietuvos valsčiai“. Leidyklos vadovas ir mecenatas verslininkas Petras Jonušas leidyklą įkūrė paskatintas Vilniaus universiteto kraštotyros klubo „Ramuva“ dvidešimt aštuoniose kompleksinėse ekspedicijose surinktos medžiagos gausumo, įvairumo ir originalumo. Pats Petras Jonušas, dar būdamas studentas, dalyvavo klubo veikloje ir dviejose ekspedicijose: Obeliuose (1980 m.) ir Paežeriuose (1981 m.). Vėliau, po studijų pasukęs verslo keliu, būsimasis leidėjas skyrė lėšų ekspedicijose surinktai medžiagai sutvarkyti. „Ramuvos“ klubas surinktą medžiagą mėgino publikuoti savo jėgomis. Kai kuriuos darbus spausdino „Kraštotyra“. Dalį ramuviškių straipsnių, vadovaujant Venantui Mačiekui, 1995 m. išleido „Minties“ leidykla „Dieveniškių“ monografijoje¹. Knygai perengti 1991 m. žiemą, spaudžiant 25° C šaltukui, buvo suorganizuota Dieveniškių ekspedicija. Ekspedicija vyko paskutinę savaitę prieš gyventojų visuotinę apklausą dėl Lietuvos Respublikos nepriklausomybės. Ekspedicijos dalyviai Dieveniškių krašte ne tik rinko etnografinę medžiagą, bet ir vedė rinkiminę agitaciją. V. Baltrušaitis ir E. J. Morkūnas atvežė ir išdalino Sąjūdžio agitacinius leidinius lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis. Nekeista, kad ekspediciją nuo pirmų valandų lydėjo „Kaspervizija“ ir „jedinštvininkai“ su filmavimo kameromis ir kitokia technika. Vakarieniaujant Dieveniškių valgykloje, tarp ekspedicijos dalyvių ir gausiai susirinkusių vietinių žmonių vykdavo politiniai debatai. Juos, be abejo, paaštrindavo mūsų „sargai“. Minimose ekspedicijose dalyvavo devyni Lietuvos liaudies buties muziejaus darbuotojai – septyni etnografai, dailininkas Kęstutis Krasauskas ir vairuotojas Romas Milišiūnas. Grįžę iš ekspedicijos, muziejaus etnografai parengė devynis straipsnius: Vingaudas Baltrušaitis² ir Gražina Žumbakienė³ parašė po du straipsnius, Nijolė Pliuraitė-Andrejevienė aptarė žaislus⁴, Rasa Bertašiūtė – tradicines trobesių konstrukcijas⁵, Eligijus Juvencijus Morkūnas – malūnus⁶, Erika Nenartavičiūtė – rinktines juostas⁷, Janina Samulionytė – stalo indus ir įrankius⁸.

Sėkmingai bendradarbiaujant su Sintautų (Šakių r.) seniūnija bei jos seniūnu Algirdu Maksvyčiu, monografija „Sintautai. Žvirgždaičiai“⁹ išspausdinta kaip pirmoji Lietuvos valsčiams skirta knyga. Minima knyga, palyginti su kitais „Versmės“ leidiniais, atrodo gana kukliai – trisdešimt trys autoriai, trisdešimt devyni straipsniai, 430 puslapių („Versmės“ straipsnių rekordininkėje, bet ne storiausioje knygoje, skirtoje Kernavės kraštui,¹⁰ – šimtas keturiolika autorių, šimtas šešiasdešimt vienas straipsnis, 1304 puslapiai). Ne be reikalo Sintautų Žvirgždaičių knygos rengėjai apgailestavo, kad išspausdinta tik dalis ekspedicijoje (1987 m.) surinktos medžiagos. Knygos išleidimą organizavo Venantas Mačiekus, Vingaudas Baltrušaitis bei iš Gelgaudiškio kilęs žurnalistas Antanas Andrijonas. Knygos parengimą spaudai finansavo Petras Jonušas. Leidybą finansavo Šakių rajono savivaldybė. Pirmosios valsčių serijos knygos leidimas paakino „Versmės“ leidyklos kryptį, turinį, struktūrą. Pirmosios „Versmės“ knygos, pasirodžiusios 1998 m.¹¹, buvo gerokai storesnės, išsamesnės bei profesionalesnės. „Žagarės“ leidinyje trisdešimt keturi autoriai, penkiasdešimt devyni straipsniai, 912 puslapių. Tai pirmoji „Versmės“ monografija.

Iki tol „Ramuvos“ kraštotyrininkų klubui nuo 1972 m. vadovavęs Venantas Mačiekus, Jono Basanavičiaus premijos laureatas, suorganizavo 27 kompleksines ekspedicijas į įvairias Lietuvos vietas. Kasmetėse ramuviškių ekspedicijose dalyvaudavo per 100 studentų, keletas mokslininkų bei muziejininkų. „Ramuvos“ ekspedicijos tradiciškai vykdavo rugpjūčio 1–15 dienomis. Venantas Mačiekus, Vilniaus universiteto ekonomikos mokslų dėstytojas, vasaras skirdavo ne tik ekspedicijų organizavimui, bet ir etnografinės medžiagos apie paprotinę teisę rinkimui. Vėliau ekspedicijų „vadų vadas“ Venantas Mačiekus buvo daugelio „Versmės“ ekspedicijų organizatorius, knygų sudarytojas ir vyriausiasis redaktorius.

Dabartiniai Lietuvos liaudies buties muziejaus darbuotojai Nijolė Andrejevienė, Vingaudas Baltrušaitis, Erika Nenartavičiūtė, Janina Samulionytė „Ramuvos“ veikloje ir ekspedicijose dalyvavo dar būdami studentai. Vingaudas Baltrušaitis ir Erika Nenartavičiūtė drauge su Arvydu Šliogeriu, Viktorija Daujotyte, Jonu Trinkūnu, Vladu Braziūnu, Edmundu Stankevičiumi, Česlovu Kudaba, Valentinu Baltrūnu, Sigitu ir Vidmantu Kučais buvo pagrindiniai Vilniaus universiteto kraštotyrininkų klubo „Ramuva“ iniciatoriai ir įkūrėjai. Kai kurie muziejaus darbuotojai, tarp jų ir Aistė Morkūnaitė-Lazauskienė, ramuviškių ekspedicijose dalyvavo dar būdami moksleiviai. Aistės ekspedicijų pradžia nuo trylikos metų. Jos pirmoji ekspedicija 1986 m. Ylakiuose. Aistė Morkūnaitė iš viso dalyvavo aštuoniose ekspedicijose (1986–1993 m.) Pirmoji „Ramuvos“ ekspedicija, vadovauta gamtininko Česlovo Kudabos, surengta 1970 m. į Dūkštą (Vilniaus r.). Joje dalyvavo būsimi muziejininkai Vingaudas Baltrušaitis ir Erika Nenartavičiūtė. Tais pačiais metais Vingaudas Baltrušaitis savo gimtinėje suorganizavo penkiolikos asmenų grupę eksponatams rinkti būsimam Jono Jablonskio muziejui

Rygiškiuose (Šakių r. Griškabūdžio apyl. Rygiškių k.) ir inicijavo muziejaus įkūrimą. Nelengvai sukurtas muziejus Rygiškių k. iki šiol sėkmingai dirba. Ekspedicijoje surinkti ir Jono Jablonskio muziejui nepanaudoti eksponatai perduoti Lietuvos liaudies buities muziejui (toliau LLBM). Kaip rinkti, forminti, metrikuoti daiktus mokė etnologas Vacius Milius, be galo atsidavęs savo profesijai, nuolatos ieškantis tarp jaunimo būsimų senovės tyrinėtojų. Įdomu pastebėti, kad iš minimo penkioliktuko net septyni pasuko senovės tyrinėtojų keliu. Griškabūdyje muziejininko pradžiamokslį išėjo dabartiniai muziejininkai Vingaudas Baltrušaitis, Erika Nenartavičiūtė (abu LLBM), Eglė Lukėnaitė-Griciuvienė (Nacionalinis muziejus), parašiusi gausiai iliustruotą knygą apie prosenelius,¹² bei buvęs Lietuvos nacionalinio muziejaus direktoriaus pavaduotojas Raimundas Paškevičius, archeologas ir paminklosaugininkas Povilas Tebelškis, istorikas, „Versmės“ leidyklos bendradarbis Stasys Buchaveckas, iš Griškabūdžio kilusi folkloro tyrinėtoja bei redaktorė Vida Viltrakytė-Daniliauskienė. Be to, ekspedicijoje dalyvavo poetas Vladas Braziūnas, žurnalistė, redaktorė Elena Tervidyte, Vilniaus universiteto anglų kalbos dėstytoja Izabelė Steponavičiūtė, žurnalistai Angelė Orenderaitytė, Edmundas Stankevičius, lituanistė Rūta Šimkutė, istorikas Ignas Racevičius. Iššukavę visus Griškabūdžio apylinkės gyventojų namus, buvusius keturiasdešimt septyniuose kaimuose, minimos ekspedicijos dalyviai surinko per 300 eksponatų, o 80 senų stambesnių, vertingų daiktų pasiūlė LLBM. Iš pasiūlytų daiktų, kuriuos reikėjo nors ir už simbolinę kainą pirkti, buvo brička, vežimas, išieginės ir darbinės rogės, baldai (kėdės, lovos, skrynios, spintos, bufetas), drabužiai, audiniai, namų apyvokos reikmenys. Visi daiktai pateko į muziejaus fondus. Sąsiuvinį su pasiūlytų daiktų adresais, perduotą LLBM darbuotojams, radau pradėjęs dirbti muziejuje 1973 m.

Lietuvos tūkstantmečio knygų kelio dalyviai Lietuvos liaudies buities muziejuje.

Antras iš kairės projekto vadovas Petras Jonušas. 2009. Nuotrauka iš „Versmės“ leidyklos archyvo

Antroji ekspedicija 1971 m. surengta į Tverečių. Tolimesnių ekspedicijų metai ir vieta: 1972 m. – Sariai, 1973 m. – Luokė, 1974 m. – Joniškėlis, 1975 m. – Žagarė, 1976 m. – Kvėdarna, 1977 m. – Tauragnai, 1978 m. – Upninkai, 1979 m. – Panemunėlis, 1980 m. – Obeliai, 1981 m. – Paežeriai, 1982 m. – Pašvitinys, 1983 m. – Lauksargiai, 1984 m. – Seirijai, 1985 m. – Mielagėnai, 1986 m. – Ylakai, 1987 m. – Sintautai, 1988 m. – Papilys, 1989 m. – Giedraičiai, 1989–1990 m. – Žeimos–Dusmenys, 1990 m. – Gražiškiai, 1991 m. – Plateliai, 1992 m. – Kapčiamiestis, 1993 m. – Viešintos, 1994 m. – Lomiai, 1995 m. – Kriūkai (Šakių r.), 1997 m. – Žiobiškis. Dvidešimt penkiose ekspedicijose dalyvavo penkiolika (15) LLBM darbuotojų. Daugiausia – devyniolikoje dirbo Vingaudas Baltrušaitis (1970, 1974, 1977–1985, 1987–1994), rinkdamas muziejui eksponatus bei etnografinę medžiagą apie gyvenamuosius namus, interjerą, baldus, patalpų apšvietimą. Be to, ekspedicijose Vingaudas Baltrušaitis vadovavo dailininkų grupėms. Dailininkai užfiksavo labai daug medžiaginės kultūros objektų. Ekspedicijose dirbo 198 dailininkai. Vienas iš jų, rumšiškietis Ruslanas Aranauskas, piešęs net penkiose ekspedicijose, baigęs dailės studijas, įsiliejo į LLBM kolektyvą ir iki šiol dirba muziejuje. Rumšiškietė moksleivė Vita Daunytė, irgi piešusi ekspedicijose, po studijų dirbo Šiaulių „Aušros“ muziejuje. Šiuo metu V. Daunytė-Braziulienė mokyklose dėsto etninę kultūrą ir vadovauja vaikų folkloro ansambliams. Vingaudas Baltrušaitis vadovavo ir dviem „Versmės“ ekspedicijoms – Griškabūdžio (2001), Rumšiškių (2002). Vingaudas Baltrušaitis yra Griškabūdžio monografijos sudarytojas ir vyr. redaktorius. Erika Nenartavičiūtė dirbo penkiolikoje ekspedicijų (1970–1974, 1977, 1980–1984, 1987–1992, 1997), rinko eksponatus bei etnografinę medžiagą apie audinius, nérinius, drabužius, apavą, tekstilės gamybos įrankius bei audinių gamybą, kraičius, linų auginimą ir pluošto

paruošimą audimui, gyvenamųjų patalpų interjerą bei tekstilės panaudojimą interjere, papročius, liaudies astronomiją. Janina Samulionytė dalyvavo vienuolikoje ekspedicijose (1972, 1977, 1984–1989, 1991, 1995, 1997), ji rinko eksponatus bei etnografinę medžiagą apie kultūrinį gyvenimą, stalo indus, įrankius ir tradicinius valgius. Nijolė Pliuraitė-Andrejevienė – aštuoniose ekspedicijose (1972, 1982, 1985–1989, 1996) rinko eksponatus bei etnografinę medžiagą apie vaikų žaislus ir žaidimus, liaudies menininkus, jaunimo pasilinksminimus. Eligijus Juvencijus Morkūnas dalyvavo aštuoniose ekspedicijose (1980–1982, 1984–1987, 1989), rinko eksponatus bei etnografinę medžiagą apie malūnus, amatus, miestelius. Rasa Bertašiūtė keturiose ekspedicijose (1986, 1988, 1989, 1991) rinko medžiagą apie sodybas ir pastatus. Amžinybėn išėjusi Margarita Vaitiekūnaitė dirbo keturiose ekspedicijose (1986–1989). Ji fiksavo liaudies architektūrą. Gražina Žumbakienė trijose ekspedicijose (1988, 1989, 1997) rinko medžiagą apie sodybų tradicinį apželdinimą, gėlių darželius bei vaistinguosius augalus. Elvyra Straševičienė trijose ekspedicijose (1991, 1992, 1997) rinko medžiagą apie amatininkus, turkus, prekybą. Gita Šapranauskaitė buvo vienoje ekspedicijoje (1987). Ji rinko medžiagą apie Sintautų miestelio visuomeninius pastatus. Vienas iš muziejaus pradininkų Leonardas Lekavičius (jau miręs), buvęs vienoje ekspedicijoje (1986), domėjosi žemaitiškais trobesiais. „Ramuvos“ ekspedicijose dalyvavo ir buvęs muziejaus darbuotojai: dailininkas Kęstutis Krasauskas (1986, 1992) piešė tradicinės medžiaginės kultūros objektus, buvęs muziejaus direktorius Zenonas Žumbakys (1997) gimtinėje rinko etnografinę medžiagą apie medžioklę ir medžioklės papročius. Gintaras Markevičius, dabar vyriausias „Elektrėnų žinių“ redaktorius, dalyvavo vienoje ekspedicijoje (1984), jis rinko etnografinę medžiagą apie gyvenamųjų namų įrangą. Dabartinis Krašto apsaugos viceministras Vytautas Umbrasas dalyvavo Sintautų ekspedicijoje (1987). Visi paminėti dabartiniai LLBM darbuotojai, išskyrus Gitą Šapranauskaitę, dalyvavo ir „Vermės“ leidyklos organizuotose ekspedicijose. Prie jų prisijungė muziejininkės Inga Levickaitė ir Snaigé Lauciūtė. Per penkiolika metų „Vermės“ leidykla išleido dvidešimt monografijų. Jose pateikta įvairiapusiška medžiaga apie aštuoniolika Lietuvos vietovių, atspausdinta per 21 000 puslapių tekstų, dokumentų, brėžinių, fotonuotraukų. Dabartiniu metu rengiama trisdešimt viena valsčiams skirta monografija. Lietuvos liaudies buities muziejaus vienuolika darbuotojų jau išleistose „Vermės“ monografijose atspausdino šešiasdešimt penkis straipsnius. Daugiau nei dvidešimt straipsnių įteikti leidykloje ruošiamoms monografijoms. Dar daugiau straipsnių rašoma būsimoms knygoms. Daugiausia atspausdinta Gražinos Žumbakienės straipsnių – dvylika dvylikoje knygų bei Elvyros Straševičienės – dvylika straipsnių septyniuose knygose, devyni straipsniai – Vingauda Baltrušaičio, aštuoni – Janinos Samulionytės, šeši – Ingos Levickaitės ir Eligijaus Juvencijaus Morkūno, keturi – Erikos Nenartavičiūtės, trys – Nijolės Pliuraitės-Andrejevienės ir Zenono Žumbakio, vienas – buvusio ilgamečio muziejaus direktoriaus Vytauto Stanikūno ir Aistės Morkūnaitės-Lazauskienės. Kai kurie muziejininkų straipsniai skirti šeimų istorijoms. Zenonas Žumbakys aprašo savo giminės istoriją,¹³ o Elvyra Straševičienė apžvelgia vyro giminę¹⁴. Kai kuriuose straipsniuose išsamiai aprašyti labai archajiški originalūs gyvenamųjų patalpų interjerai. Vieno gyvenamojo namo iš Žalvėderių kaimo istorijai skirtas atskiras straipsnis¹⁵. Vingaudas Baltrušaitis, Platelių apylinkėje suradęs seną autentišką žemaičių trobą, jai skiria ištisą straipsnį¹⁶, gausiai iliustruotą Dovilės Sabaliauskienės piešiniais ir brėžiniais. Minimi išsamūs aprašymai pasitarnaus atkuriant ekspozicijas pastatuose, numatytuose perkelti į muziejų. V. Baltrušaičio rašinys apie kai kuriuos etnografijos terminus¹⁷ peraugo į etnografinių terminų studiją¹⁸. Janina Samulionytė ir Inga Levickaitė pateikia įdomios medžiagos apie Raguvos miestelį¹⁹. Erikos Nenartavičiūtės straipsnis apie linų auginimą ir pluošto tvarkymą,²⁰ atskleidus autentišką vietinę tarmę ir turtingą kalbą, įtrauktas į mokslinę tarptautinę duomenų bazę „Lituanistika“. Aistė Lazauskienė rašo istorine tematika²¹. Nijolė Pliuraitė-Andrejevienė, be jos numylėtų žaislų, viename straipsnyje aptaria medžio drožėjo darbus²².

Daugiausiai – dešimt muziejininkų straipsnių atspausdinta trečioje „Vermės“ leidyklos monografijoje, skirtoje vaizdingiesiems Plateliams²³. Po septynis straipsnius atspausdinta Tauragnų²⁴ bei Žiobiškio²⁵ knygose. Net dviem buvusiems valsčiams – Laukuvai²⁶ ir Papilei²⁷ – skirta po dvi monografijas. Laukuvai skirtose dviejose knygose net 1876 puslapiai įvairiausios medžiagos. Tai didžiausios apimties „Vermės“ leidyklos leidinys. Tik keturiasdešimt dviem puslapiais plonesnės dvi trijų dalių knygos skirtos Papilei. Šiam leidiniui rašė straipsnius daugiausiai autorių (115). Dar tebekvepianti dažais vienatomė Gelvonų monografija²⁸ yra storiausia knyga, kada nors skirta vienos Lietuvos vietovės aprašymui. Gelvonų knygoje šešiasdešimt vienas autorius parašė šimtą vienuolika straipsnių. Knygoje – 1384 puslapiai. „Vermės“ leidyklos knygos įspūdingos ne tik apimtimi, bet ir turinio įvairiapusiškumu, spausdinamų dokumentų ir iliustracijų gausa. Knygose tradiciniai skyriai: gamta, praeitis, atkūrus nepriklausomybę, etninė kultūra, įžymūs žmonės, kalba, tautosaka. Knygose straipsnius rašo mokslininkai, muziejininkai, kultūrininkai, mokytojai bei aprašomųjų vietovių šviesuoliai.

2009 m., skirtais Lietuvos tūkstantmečiui paminėti, iki lapkričio pradžios išleistos keturios knygos²⁹. Šiais metais planuojama išleisti dar dvi monografijas. Obelių knyga, redaguota Venanto Mačiekiaus, išleista pakartotinai ir skirta Obelių 500 metų paminėti. Antrasis knygos leidimas papildytas daugeliu anksčiau rašusių ir naujų autorių straipsniais. „Vermės“ leidykloje kasdien gaunama po vieną spaudai parengtą straipsnį. Be įprastinių straipsnių, „Vermės“ knygose spausdinami ir moksliniai darbai, kurie nuo 2009 m. leidžiami ir atskirais sąsiuviniais. Iki šiol leidykloje parengti vienas šimtas dvidešimt aštuoni moksliniai straipsniai. Daugiausiai

– keturiasdešimt trys moksliniai straipsniai skirti istorijai, dvidešimt – etnologijai (vienas iš jų – Baltrušaitis V. Patalpų apšvietimas Griškabūdžio apylinkėje), penkiolika – kalbotyrai, trylika – archeologijai.

„Versmės“ leidykla originaliai pažymėjo Lietuvos tūkstantmetį – suorganizuotas „Lietuvos Tūkstantmečio knygų kelias per Lietuvą“. Renginys prasidėjo 2009 m. vasario 13 d. Lietuvos knygų mugėje. Įspūdingas geltonas autobusas su dovanų vežamomis knygomis išvažiavo į Širvintų rajoną. Buvusiems šio rajono valsčiams skirta daugiausiai „Versmės“ leidinių – trys monografijos³⁰. Tūkstantmečio knygų kelionė baigta 2009 07 06 Kernavėje. Akcijos metu rinktos ir Lietuvos miestelių bibliotekoms, bendruomenėms dovanotos knygos, skatinti entuziastai rengti knygas, skirtas savo gimtinei. Lietuvos tūkstantmečio knygų kelio metu aplankyta vienas šimtas dešimt miestelių, gyvai reklamuotas spausdintas lietuviškas žodis. Daugelyje miestelių susitikimai pavirto įspūdingomis šventėmis. Knygų kelionė baigėsi, tačiau leidyklos organizuota knygų dovanojimo akcija tęsiasi. Iš žmonių renkamos knygos bus dovanojamos visiems Lietuvos miesteliams. „Versmės“ leidyklos iniciatyva drauge su Pedagoginiu universitetu suorganizuota vienintelė Lietuvos tūkstantmečiui paminėti skirta tarptautinė konferencija. Joje dalyvavo pranešėjai iš šešių valstybių Muziejaus darbuotojų ir „Versmės“ leidyklos bendradarbiavimas tęsis ir ateityje. Šiuo metu muziejaininkai rengia straipsnius būsimoms Griškabūdžio ir Rumšiškių monografijoms. 2010 metais planuojama dalyvauti ekspedicijoje Daujėnuose.

NUORODOS

- ¹ Dieveniškės, Vilnius, 1995 m.
- ² Baltrušaitis V. Šildymo-virimo įrenginiai gyvenamuose namuose. – Dieveniškės, 1995, p. 281-288; Baltrušaitis V. Gyvenamųjų patalpų apšvietimas. – Dieveniškės, 1995, p. 288-295.
- ³ Žumbakienė G. Sodai ir daržai. – Dieveniškės, 1995, p. 266-274; Žumbakienė G. Gėlių darželiai. – Dieveniškės, 1995, p. 274-281.
- ⁴ Pliuraitė-Andrejevienė N. Žaislai ir kai kurios žaidimo priemonės. – Dieveniškės, 1995, p. 320-338.
- ⁵ Bertašiūtė R. Tradicinės trobesių konstrukcijos. – Dieveniškės, 1995, p. 241-254.
- ⁶ Morkūnas E.J. Dar apie Dieveniškių apylinkių malūnus. – Dieveniškės, 1995, p. 254-261.
- ⁷ Nenartavičiūtė E. Rinktinės juostos. – Dieveniškės, 1995, p. 310-319.
- ⁸ Samulionytė J. Kaimiečių stalo indai ir įrankiai. – Dieveniškės, 1995, p. 295-310.
- ⁹ Sintautai Žvirgždaičiai, V., 1996.
- ¹⁰ Musninkai. Kernavė. Čiobiškis, V., 2005.
- ¹¹ Žagarė, V, 1998.; Obeliai-Kriaunos, V., 1998.
- ¹² Lukėnaitė-Griciuvienė E. Konstancijos ir Jono Jablonskių šeima, V., 2009.
- ¹³ Žumbakys Z. Nelengva Mitragalio Žumbakių dalia. – Čiobiškis, V., 2000. p. 481–495.
- ¹⁴ Straševičienė E. Raguvos valsčiais Straševičiai. Raguva, V., 2001. p. 382–422.
- ¹⁵ Baltrušaitis V. XIX a. stubos interjeras. – Sintautai Žvirgždaičiai, V., 1996, p. 171–186.
- ¹⁶ Baltrušaitis V. Žemaitiškos trobos interjeras. – Platelai, V, 1998, p. 368–392.
- ¹⁷ Baltrušaitis V. Kai kurių etnografinių terminų žodynelis. Sintautai, p. 191–194
- ¹⁸ Baltrušaitis V., Žižliasukaitė L. Kaišiadorių etnografinis žodynelis. Kaišiadorys, 2006.
- ¹⁹ Levickaitė I., Samulionytė J. Iš pasakojimų apie Raguvos miestelį. Raguva, p. 607-619.
- ²⁰ Nenartavičiūtė E. Linų auginimas ir pluošto tvarkymas XX a. 3-5 dešimt. Musninkai Kernavė Čiobiškis. V., 2005, p. 860-864.
- ²¹ Lazauskienė A. Dokumentai apie Tauragnų valsčiaus komiteto rinkimus 1918 m. Tauragnai. V., 2005. p. 260–269.
- ²² Pliūraitė-Andrejevienė N. Medžio drožėjas Juozapas Raibužis (1878–1958). Kvėdarna. V., 2004, p. 684–695.
- ²³ Platelai. V., 1999.
- ²⁴ Tauragnai. V., 2005.
- ²⁵ Žiobiškis. V., 2000.
- ²⁶ Laukuva I d. V., 2005; Laukuva II d. V., 2008.
- ²⁷ Papilė I d. V., 2004; Papilė II d. V., 2006.
- ²⁸ Gelvonai. V., 2009.
- ²⁹ Baisogala. V., 2009; Gelvonai. V., 2009; Obeliai. V., 2009; Gruzdžiai. I d. V., 2009.
- ³⁰ Širvintos. V., 2004; Musninkai Kernavė Čiobiškis. V., 2005; Gelvonai. V., 2009.

Vingaudas Baltrušaitis

COOPERATION BETWEEN THE LITHUANIAN OPEN AIR MUSEUM AND VERSMĖ PUBLISHERS

Summary

Local lore studies began in 1970 when local ethnographers established their club at Vilnius University. While being still the students, the future workers of the Lithuanian Open Air Museum V. Baltrušaitis, E. Nenartavičiūtė,

N. Pliūraitė and J. Samulionytė took part in its activities. The first two of them were the organizers of RAMUVA club. The club has organized twenty-eight expeditions (Venantas Mačiekus, the laureate of Jonas Basanavičius prize, led twenty-seven of them). Museum workers from Rumšiškės took part in twenty-five expeditions. During expeditions they have gathered a lot of unique material.

Petras Jonušas, the former member of RAMUVA club, established a publishing house in order to publish this material and now he himself organizes expeditions. The aim of Versmė Publishers' civil project is a series of one hundred local monographs *Lietuvos valsčiai* (Lithuanian Small Rural Districts).

During the period of first fifteen years there were published twenty big books – 21 000 pages of texts and illustrations. In these monographs, the workers of the Lithuanian Open Air Museum have published sixty-five articles. Now they are preparing the thirty-first monograph. The compiler and editor-in chief of one of them about Griškabūdis is the Museum worker V. Baltrušaitis. In the nearest future they plan to write articles for monographs about Griškabūdis and Rumšiškės and the future expedition to Daujėnai in 2010.

Lietuvos liaudies buities muziejus
J. Aisčio g. 2, LT – 56333 Rumšiškės

Gauta 2009 11 25
Atiduota spaudai 2008 12 02
